B. J.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. 343. Wilno, dn. 6 listopada 1930 roku.

Treść numeru:

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

VII. KŁAJPEDA.

---oOo---

§

III.ZAGADNIENIE POLITYKI WEWNETRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE .

"Lietuvos Žinios" o zjazdach organizacj postępowych.

"Lietuvos Žinios" Nr.250 z dn.3.XI.1930 r. Art"p.t. "Trzy zjazdy ". Streszczenie .

Korzystają z dwuch dni świąt organizacje zwołały do Kowna zjazdy swych oddziałów . Odbyły się zjazdy Związku Młodzieży litewskiej , Zawodowego Związku Nauczycieli Litewskich i Związ Kultury Litewskiej . Pierwszy odbył się Kongres Kultury . Wielka ilość uczestników dowodzi , że Związek Kultury nie jest obcy narodowi . Co prawda , dzięki nieprzychylnym warunkom nawet dla działalności Związku Kultury , Kongres zorganizowano bardzo skromnie .Porządek dzienny był zbyt akademicki i nie poruszał aktualnych kwestji kulturalnych . Co prawda Prof.Leonas i Prof.Wabałas -Gudaitis wygłosili odczyty na aktualne o dzieisjezem życiu tematy , wszelako kwestje te zostały zaledwie poruszone i to w płaszczyznie akademickiej . Należało Kongresowi oświetlić również praktyczną stronę tych spraw , wszelako ani czas , ani przygotowania nie pozwoliły ustalić w tym kierunk przebieg Kongresu .

Rada Związku Kultury widocznie za główne swe punkty oparcia , stanowiące o dalszej jej pracy , uważa Uniwersytet Ludowy Imienia Kudyrki i fundusz oświaty dla dorosłych . Fundusz oświaty ma być osią dokoła której będzie się obracała cała praca Związku Kultury , zaś Uniwersytet Ludowy- trybuną , z której będzie się głosiło i oświecało lud . Uniwersytet Ludowy zamierza się ~~xxxxxxxx~~ rozszerzyć od Stolicy do najodleglejszej wsi litewskiej .

Po Kongresie Kultury odbył się Zjazd Związku Młodzieży Litewskiej . Skromny program zjazdu , nie zupełnie odpowiadał usposobieniu młodzieży , jednak bodaj czy można było zrobić inaczej przeznaczając zaledwie pół dnia na zjazd tak wielkiej organizacji . Należy przyznać , że i w ciągu tego pół dnia młodzież zdołała poruszyć wszystkie dziedziny swej działalności , podzielić się wrażeniami o taktyce swej działalności i wywołać nastrój zmierzający do rozszrezenia w przyszłości ich pracy . Z tego zjazdu można wywnioskować o warunkach pracy oświatowej wśród młodzieży na wsi . Zostały zniszczone najpiękniejsze wyniki pracy młodzieży , a jednak nie upada ona na duchu , a pyta tylko jaka praca jest pożyteczna i potrzebna i czeka odpowiedzi . Z działalności tej organizacji można dużo wysnuć o naszych sukcesach i zasługach dla kultury narodowej . to też winni zniszczenia pięknej pracy młodzieży nie powinni się gniewać , jeżeli pod ich adresem wypowiedziano kilka gorzkich słówek . Młodzież wiejska nie rzuca pracy , nie kieruje się gniewem , lecz obracając wszystko w żart , idzie naprzód , wywalczając krok po kroku te ruiny i na ich fundamentach zamierza od początku budować ognisko kultury .

Zjazd Zawodowego Związku Nauczycieli dowiódł , że postępowe nauczycielstwo mocno stoi na dawnem stanowisku , jest zdecydowane nadal prowadzić swą doniosłą pracę .

Szósty Kongres Kultury. Pierwszego listopada odbył się w Kownie Kongres Kultury , w którem wzięło udział 96 delegatów około 400 gości . Kongres o tworzył Prezes Rady Kultury Prof.Leonas . Po ukonstytuowaniu się prezydjum i odczytaniu pozdrowień , Prof.Leonas wygłosił referat na temat "Kościół a Państwo" . Po oświetleniu stosunku kleru do państwa w różnych krajach i w różnych epokach , referent mówiąc o Litwie podkreślił wielki wpływ , jaki kościół posiada w tym kraju Z "Rytasa" odczytał on list pasterski biskupów i wspomniał o wywiadzie "Lietuvos Aidasa" z premjerem Tubelisem w sprawie stosunku między pań

wem a kościołem . Wreszcie na poparcie swej uwagi o wielkich wpływac kleru w Litwie , wskazał referent , iż nawet Dr.Grinius , będąc prezydentem państwa odwiedzał kościoły , że jeszcze dotąd nie wprowadzono w kraju instytucji ślubów cywilnych . Wpływy duchowieństwa zaznaczył jednak mówca , coraz bardziej maleją , zmniejszenie ich daje się zaobserwować na wsi, wśród kół studenterji i.t.d.

Po referacie profesora Leonasa zabrał głos prof.Wabałas-Gudatis w sprawie zasad pedagogiki społecznej . poczem prof.Augustaitis wystąpił ze sprawozdaniem . Jako na główny cel Towarzystwa Kultury , sprawozdawca wskazał na oświatę ludu , dla którego wydaje się dostępne książki , zakłada się uniwersytety ludowe , wieczorowe kursy dla dorosłych . Projektuje się wydawnistwo , któreby obejmowało wszystkie wiadomości naukowe za rok , odkrycia , wynalazki i t.d. , jednak projekt ten , chociaż zupełnie opracowany , nie został jeszcze wprowadzony w życie . Prof. Augustaitis zauważył , że wszystkie projekty Rady Kultury przywłaszczają organizacje polityczne Chrześcijańska Demokracja i Narodowcy .

Wreszcie , po sprawozdaniach o funduszu Kultury i o encyklopedji wywiązała się dyskusja , podczas której delegaci wyrazili niezadowolenie , iż Rady Kultury zbyt troszczy się o encyklopedje i książki a zamało zwraca uwagę na oświatę mas . Zakątki prowincjonalne są jakgdyby zapomniane .

Po zakończeniu dyskucsji zostały przyjęte rezolucje . Pierwsza z nich żąda wypowiedzenia walki klerykalizmowi i dokonania rozdziału kościoła i państwa ; następnie uchwalono aby w Litwie został przywrócony ustrój demokratyczny i aby odpowiednie instytucje państwowe dokonały rewizji spraw więźniów politycznych , skazanych przez sądy doraźne . Wreszcie , została wybrana rada , w składzie prof.K.Sleżewiczusa , prof.A.Tamoszajtisa , J.Strimajtisa , prof.Purenasa , Dr.Garmusa , Ruzgasa , Geniuszasa , studenta B.Paramskasa , J.Żiugżdy , Wiłkajtisa i A.Żwironasa .

U r z ę d y   w y d a w a n i a   p a s z p o r t ó w   z a g r a n i c z n y c h   o r a z   w i z   n a   p r o w i n c j i . Od 1-go października r.b. zostały otwarte oddziały wydziału paszportowego przyurzędach naczelników powiatów w Telszach , Kretyndze i Rosieniach . W ten sposób , obecnie w Litwie funkcjonuje 13 oddziałów wydziału paszportowego . W Możejkach , Szawlach , Poniewieżu , Birżach, Jeziorosach , Rakiszkach , Marjampolu , Wyłkowyszkach , Taurogach , Wiłkomierzu , Telszach , Kretyndze i Rosieniach .

O b c h ó d   r o c z n i c y   S e j m u   W i l e ń s k i e g o . Centralny Komitet Ludowców podjął się inicjatywy zorganizowania obchodu 25 rocznicy sejmu wileńskiego . W tym celu została utworzona komisja , której polecono w sprawie obchodu porozumieć z innemi grupami . Uchwalono poczynić starania , aby rocznica Sejmu Wileńskiego była szeroko obchodzona w całej Litwie .

Z k o ń c z e n i e   k u r s ó w   k i e r o w n i k ó w   k o m i s a r j a t ó w . 29 października w wyższej szkole policyjnej zakończyły się kursy kierowników komisarjatów . Kursy te trwały trzy miesiące i liczyły 26 słuchaczy , z których 2ę złożyło przesłuchane egzamina , trzej otrzymali poprawki . Wszyscy powrócili na swe stanowiska.

Oprócz tego , w końcu października przywyższej szkole policyjnej zostały zorganizowane kursy dla naczelników pogranicznych rejonów policyjnych . Kursy te potrwają do Bożego Narodzenia . Zgromadziły one 20 osób .

Tak samo 30 października zakończyły się kursy dla instruktorów szaulisów. Kursy te odbywały się przy wszystkich pułkach piechoty . Celem ich było przygotowanie instruktorów , którzyby potrafili odpowiednio , wojskowo wyszkolić szaulisów na terenie całej Litwy .

A r e s z t o w a n i e   s z p i e g a . "Elta" podaje , iż policja kryminalna aresztowała Józefa Wilkielisa ze wsi Kalwiszki i ułana Sirutisa pod zarzutem uprawiania szpiegostwa na rzecz Polski .

VII. K Ł A J P E D A .

P r a s a n i e m i e c k a o K ł a j p e d z i e .

"Dzień Kowieński" Nr.252 w swej korespondencji z Królewca podaje . Po paru spokojniejszych dniach za częły się obecnie znowu nowe ataki prasy niemieckiej na Kłajpedę , względnie na władze litewskie i ich przedstawicieli w Kłajpedzie : gubernatora Merkisa i prezesa dyrektorjum Rejzgisa .

"Königsb.Allgemeine Ztg.", pismo zbliżone do berlińskiego ministerstwa spraw zagranicznych , przynosi artykuł , w którym zarzuca prezesowi Rejzgisowi nielojalność wobec inych dwuch członków Dyrektorjum , którzy z powodu jego filolitewskiego stanowiska postawili ultimatum co do kwestji urzędniczej w Kłajpedzie . Pidmo ataki swe skierowuje również przeciwko gubernatorowi Merkisowi za jego rzekomą złą wolę i niechęć do porozumienia się z większością sejmową .

W podobnych duchu piszą również pisma"demokratyczne" "Königsb Hartungsche Ztg." i "Tageblatt" . Że i socjaliści niemieccy w Prusach Wschodnich zajmują takie same stanowisko do Kłajpedy i Litwy , o tem nie trzeba wspominać .

W ostrym bardzon tonie pisze jak zwykle organ hakaty "Ostpreusische Ztg." W dwuch kolejnych numerach pisma atakuje prezes'a Rejzgisa w kwestjach szkolnych . zarzucając mu , iż bezprawnie odał salę przeznaczoną na niemiecką szkołę rolniczą na szkołę litewską . Pismo atakuje również dyrektora policji Tolejkisa w Kłajpedzie .

We wczorajszym znowu numerze "Ostreusische Ztg." w obszernym artykule wstępnym ostro polemizuje z ministrem Kurtiusem , któremu nacjonaliści zarzucają słabość w stosunku do Litwy . Kurtius uprawia rzekomo szkodliwą dla Niemiec politykę kxxxx kompromisów , która powoduje w Litwie / i na Łotwie/ manję wielkości tych małych państw . Pismo twierdzi , że Litwa nietylko nie wykonuje obowiązków wypływających z konwencji kłajpedzkiej , ale nawet nie spełnia obietnic danych Kurtiusowi w Genewie . Pismo radzi rządowi Rzeszy , aby nie zwracał uwagi na biadania i narzekania poli - tyków litewskich , udających niezadowolonych z pociągnięc ministra Zauniusa , lecz aby stanowczo i konsekwent nie uprawał wobec Kłajpedy politykę narodową , bowiem wyniki wyborów do Reichstagu w dniu 14 września b.r. dają rządowi niejako uprawnienia do uprawiania polityki bezkompromisowej .

"Deutschland, Deutschland über alles" W cukierni w Kłajpedze.

Jak podają pisma 30 ub.m. w cukierni Zommera w Kłajpedzie przy jednym ze stolików sied ziało towarzystwo niemieckie , w którem między innemi znajdował się właściciel majątku Unzdorfer , urzędnik instytucji asekuracyjnej Kraju Kłajpedzkiego fon Gerlach dyrektor Memeler Dampfboot - Sibert oraz syn dyrektora fabryki celulozy Rit . Kilka osób z tego towarzystwa powstając kilkakrotnie wzniosło okrzyk "Heil Hitler " Fon Gerlach ponadto zażądał od orkiestry aby zagrała marsz Friederikus . Orkiestra wykonała kilka innych marszym Fon Gerlach stał przy tem przed estradą i dyrygował . Następnie Gerlach głośno zażądał , aby odegrano "Deutshhland , Deutschland über alles" . Inny wstał i oświadczył , iż "Kraj Kłajpedzki zawsze był niemiecki " oraz wzniósł okrzyk "Niech żyje nasz stary Cesarz" .

Fon Gerlach i Unzdorfer , nie krępując się spacerowali po sali , co chwila wznosząc okrzyki " Deutschland Erwache"oraz "Heil Hitler" .

Wszyscy podnoszący awantury byli w stanie nietrzeźwym , jednak pozostali członkówie towarzystwa bynajmniej nie starali się ich umitygować . Również obojętnie do tych wybryków ustusunkował się obecny na sali właściciel cukierni . Część publiczności demonstarcyjnie opuściła cukiernię .